

Kagel en Stockhausen zonder vooroordelen

REPORTAGE

In acht concerten geven vooraanstaande kamermuziekensembles een aardig beeld van twee geniale Keulse componisten.

Van onze medewerkster
Bela Luttmer

AMSTERDAM Mauricio Kagel (1931-2008) en Karlheinz Stockhausen (1928-2007), twee geniale Keulse componisten die elkaar naar verluidt niet konden luchten of zien, waren dit weekeinde gebroederlijk verenigd op een kleinschalig festival in het Muziekgebouw aan 't IJ in Amsterdam. De eerste, groot in subtiele klankbouwsels maar daarnaast vooral beroemd om zijn grappen, de tweede met een hang naar allerminst grappige kosmische maatvoeringen.

In acht concerten voerden vooraanstaande kamermuziekensembles werken van de twee uit. Belangrijke composities als *Gesang der Jünglinge*, *Tierkreis* en *Mantra* van Stockhausen en *Ludwig van*, *Exotica* en een deel uit *Die Stücke der Windrose* van Kagel geven een aardig beeld van deze kernfiguren uit het naoorlogse muziekleven in Duitsland.

Stockhausen, oorlogswes uit de landelijke omgeving van Keulen, en tijdens zijn conservatoriumstudie jazzpianist en begeleider van een illu-

sionist, stond aan de wieg van het elektronische componeren in Duitsland. Kagel, geboren in Buenos Aires in een gezin van joodse vluchtelingen, studeerde literatuur, filosofie en muziek, maar was als componist autodidact. In 1957 emigreerde hij naar Keulen.

In het Muziekgebouw werpt de uitvoering van *Kantrimusik* door het Nieuw Ensemble meteen een helder licht op Kagels werkwijze. Die pakt de folklore van hoempamuziek, compleet met mekkerende schapen en een dreunende landbouwmachine,

Kagel pakt de folklore van hoempamuziek volstrekt serieus aan

volstrekt serieus aan in precies uitgewerkte instrumentaties en ingenieuze vocale partijen.

Een veel zwaarmoediger kant van Kagel klinkt in *Verstümmelte Nachrichten* ('Verminkte berichten'), waarin de componist graaft in de geschiedenis van Duitsland en Argentinië. De bariton Otto Katzameier en musikFabrik onder leiding van Emilio Pomárico geven het stuk een enerverende uitvoering.

Het Calefax Rietkwintet brengt met *Tierkreis* uit 1976 een van de hoogtepunten van het festival. De pseudo-

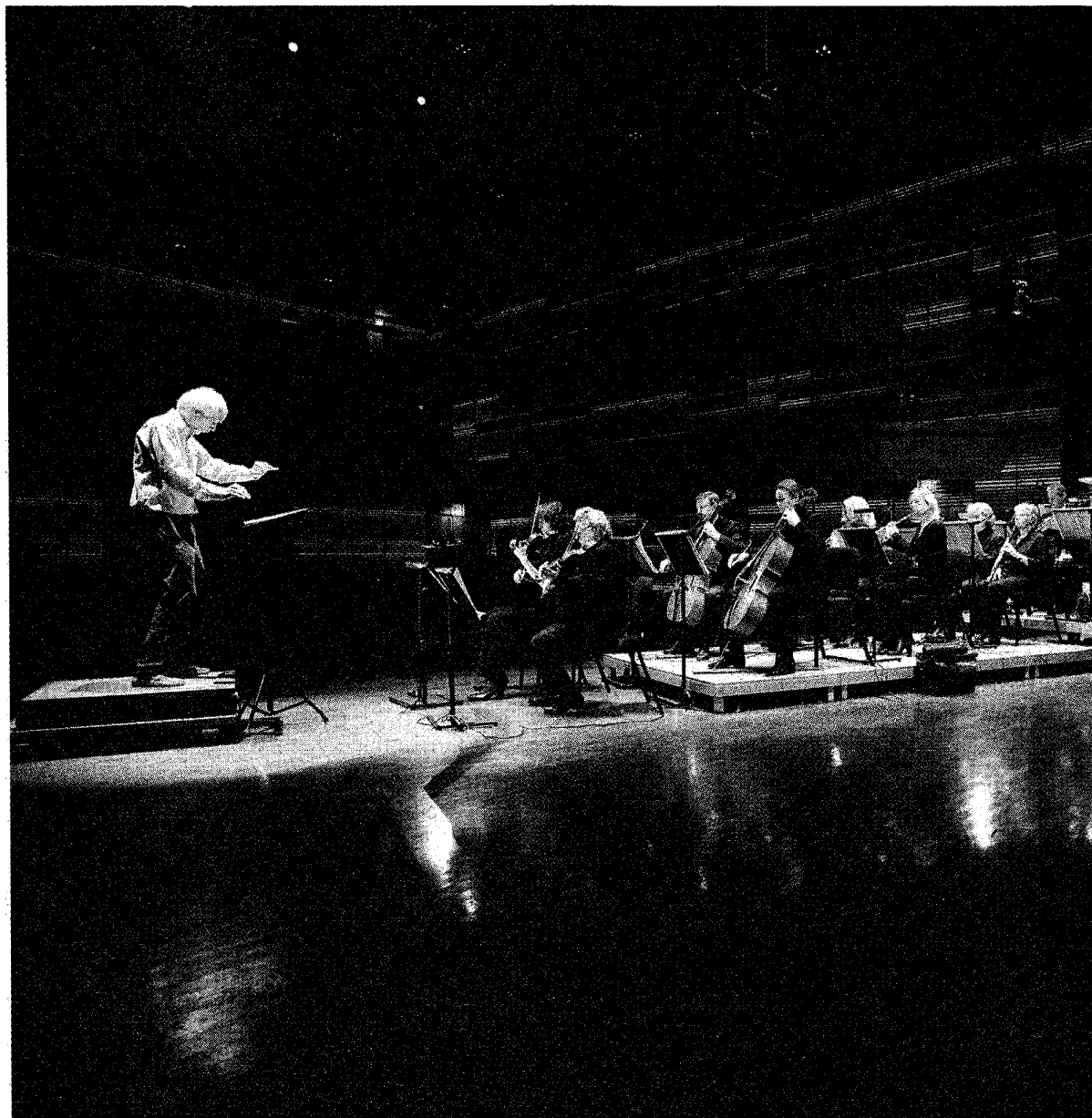
naïeve compositie, oorspronkelijk geschreven voor speeldosjes en onderdeel van een kindervoorstelling, is virtuoos bewerkt door Calefax-saxofonist Raaf Hekkema. De nauwkeurig gestileerde theatrale invulling door de ensembleleden werd geautoriseerd door de componist zelf. In een kleurige lichtkring die met de verschillende delen van het werk een andere kleur aanneemt, geven de blazers de twaalf melodieën, die elk staan voor een teken van de dierenriem, hun unieke karakter.

Tijdens het urenlange wachten tussen de concerten worden in de BAM-zaal en in een foyer films en documentaires van en over de componisten vertoond. Stockhausens originele band van *Gesang der Jünglinge* (1955-1956), waarin een oudtestamenteel verhaal aan de basis staat voor de eerste compositie die elektronica combineert met de menselijke stem, blijkt nog altijd een verbluffend meesterwerk. De fijnzinnigheid waarmee de stem van een kind en onpersoonlijke klanken tegen elkaar worden afgezet, logenstraft de vooroordelen jegens de componist.

Knap dat in een festival waarin de grote werken van de componisten ontbreken toch een beeld ontstaat dat de al te eenvoudige clichés rond Kagel en Stockhausen nuanceert.

Kagel Stockhausen Festival. 6 en 7/2, Amsterdam, Muziekgebouw aan 't IJ.

Asko/Schönberg repeteert onder leiding van Reinbert de Leeuw voor het Kagel/Stockhausenfestival. Foto Joost van den Broek / de Volkskrant